Projectplan

Versterken
Beleving Buggenumse Veld

21 februari 2024 (3e versie 2024)
Programma-werkgroep ‘Belevingsplekken Buggenumse Veld’
namens deze Pascal Schreurs, projectcoördinator

Ter introductie

Het project ‘versterken beleving Buggenumse Veld’ is een initiatief van de werkgroep ‘Belevingsplekken Buggenumse Veld’

Initiatiefnemer(s):
Marie-José Baur, namens Dorpsraad Buggenum en Heemkunde verenigingen Neer en Buggenum.

Leden programma-werkgroep:
Hans Mingers, Chantal Wijers, Femke Tijsen, Ton Metsemakers, Jan Reinders, Huite Vogelaar, Bas Boonen

Projectcoördinatie:
Stichting Promotie Platform Leudal, Pascal Schreurs

Ambtelijk contactpersoon gemeente Leudal:
Randy Habets

Inhoudsopgave

1. Inleiding 4
   - 1.1 Aanleiding 4
   - 1.2 De werkgroep en noodzakelijke ondersteuning 4
   - 1.3 De uitdaging 5
   - 1.4 Beoogd resultaat 5
   - 1.5 Stappen en tijdpad 5

2. Beleidsmatige inkadering 6

3. Het doel 7

4. Doelgroepen 7

5. Voorbeelden belevingsplekken elders 9

6. De belevingsplekken 11
   - 6.1 Uitgangspunten 11
   - 6.2 Onderscheid in beleving 11
   - 6.3 Overzicht locaties belevingsplekken en thema 12
   - 6.4 Het unieke verhaal per locatie 13

7. De uitwerking per belevingsplek (programma van eisen) 24

8. Het verhaal van de belevingsplekken, het landmark en de communicatie 24

9. Rol stakeholders en duurzame borging 27

10. Investerings- en kostenbegroting 27

Bijlagen: 29

a. Overzicht en samenhang projecten Buggenumse Veld
b. Offerte Ron Janssen Erf- en Landschapsverfraaiing dd. 12 december 2023
c. Offerte Buro Kloeg, communicatie voor natuur, cultuur en recreatie

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

In het kader van het gebiedsfonds met als onderligger ‘Ontwikkelingskader Buggenumse Veld (29-3-2022 geaccordeerd door de Gemeenteraad van Leudal), worden thans een aantal projecten in het Buggenumse Veld opgepakt c.q. zijn in voorbereiding.

Het versterken van de belevingswaarde is één van de speerpunten in de ontwikkeling van het Buggenumse veld. Terwijl het landschap met inrichtingselementen is en wordt verfraaid, worden in het gebied op meerdere locaties bezoekwaardige projecten gerealiseerd. Het onlangs gerealiseerde recreatieve routenetwerk verbindt deze bijzondere plekken met een aantal themaroutes. Samen vormt dit de basis voor een belevenisvol gebied.

Maar ‘belevingswaarde’ is meer dan een aantrekkelijk landschap zoals blijkt uit de volgende definitie.

Belevingswaarde kan worden samengevat als alle aspecten van ruimtelijke kwaliteit die te maken hebben met de zintuiglijke ervaring van een gebied. De belevingswaarde van een ruimte heeft betrekking op de mate waarin de gebruiker het verblijf in, of het gebruik van die ruimte als kwalitatief ervaart. Het is dus een kwaliteitscriterium bij de beoordeling van een ruimte (bebouwd of open) of een ruimere omgeving.

De belevingswaarde van het Buggenumse Veld kenmerkt zich door de ruimtelijke kwaliteiten die terug te vinden zijn in de kernwaarden van het gebied, vertaald in een uniek cultuurhistorisch, landschappelijk en natuurlijk erfgoed.

Dit project past ook goed bij de (toeristisch-recreatieve) ambitie van Leudal om de kwalitatieve belevingswaarde van erfgoed in de gehele gemeente te versterken. Vanuit deze optiek zou onderhavig project ‘versterking beleving Buggenumse Veld’ als een eerste ontwikkeling kunnen worden gezien, dat later wordt uitgerold naar andere delen van de gemeente en aansluit bij de criteria zoals die al zijn geformuleerd bij het Gebiedsfonds Buggenumse Veld.

De hiermee gemoeide investeringen leveren straks een uniek samenhangend geheel op waarbij de natuurlijke, landschappelijke, agrarische en recreatieve waarden elkaar versterken. Een voorbeeld voor de toekomstige inrichting van andere gebieden in de gemeente Leudal.

Om de link ook naar andere gebieden in Leudal te maken, het project verder in uitvoering te brengen en de te nemen stappen te coördineren is op voorspraak van de gemeente Leudal, door de programma-werkgroep ‘Belevingsplekken Buggenumse Veld’ aan het Promotie Platform Leudal gevraagd de projectcoördinatie over dit project te voeren en samen met de werkgroep hieraan uitvoering te geven.

1.2 De werkgroep en noodzakelijke ondersteuning

In de programma-werkgroep ‘Belevingsplekken Buggenumse Veld’ hebben zitting vertegenwoordigers van Dorpsraad Buggenum, de heemkundeverenigingen van Neer en Buggenum, Jeugdcontactraad Buggenum en Promotie Platform Leudal.

Door de complexiteit van het beoogde project en het feit dat een en ander een kwalitatieve uitwerking vereist in het Buggenumse Veld, zowel thematisch als ook inhoudelijk, maar het ook nodig is om een relatie te leggen met beoogde doelgroep-segmenten gedurende 365 dagen per jaar, de bijpassende wijze van ontsluiting goed te regelen, de inzet van middelen te waarborgen, de inzet van marketing- en promotiemiddelen te coördineren en de resultaten goed te kunnen borgen, hecht ook

de gemeente Leudal er groot belang aan om dit project op een professionele en gedegen manier op te pakken en daarbij ondersteuning te bieden.

1.3 De uitdaging

Het is van belang goed te definiëren waaraan een belevingsplek dient te voldoen en dat aangehaakt wordt bij passende doelgroepen en leefstijlen. Ook het bieden van voor elk wat wils gedurende 365 dagen per jaar vormt een uitdaging. Daarnaast is op dit moment de informatie in en over het Buggenumse Veld versnipperd en heeft geen samenhang. Er zijn te veel stijlen en de informatie is vrij willekeurig. Sommige informatie betreft actuele projecten, andere zijn geïnitieerd door regionale of Provinciale initiatieven, maar er is nauwelijks informatie over de kernwaarden van het Buggenumse Veld. Bij de beschikbare digitale informatie is het niet veel anders.

Er is zodoende veel winst te halen bij een betere en uniforme informatievoorziening in en over het Buggenumse Veld. Een en ander bereikbaar via de beoogde belevingsplekken.

Er zijn veel verhalen te vertellen over het Buggenumse Veld en we kunnen gebruik maken van vele middelen om deze via beeld, geluid enz. kenbaar te maken. Daar moeten keuzes in gemaakt worden.

1.4 Beoogde resultaat

In dit projectplan worden derhalve de volgende zaken verder uitgewerkt:

- een beschrijving van het doel van het project, de boogde doelgroepen en te realiseren belevingsplekken en hun definiëring
- een onderbouwing en beschrijving van de gekozen belevingsplekken met het unieke verhaal en kenmerken
- uitgangspunten t.b.v. de beoogde ontsluiting (b.v. communicatie, infovoorziening, marketing en routeverbinding) en de koppeling met indien relevant bestaande ondernemers in omgeving
- uitgangspunten t.b.v. het opstellen van een inrichtingsschets per belevingsplek (in relatie ook tot de mogelijkheden en kwetsbaarheid van de omgeving)
- de noodzakelijke borging van de content en data voortkomende uit dit project
- een voorstel voor een landmark of uniform herkenningspunt voor de belevingsplekken, dit ter verdere uitwerking
- uitgangspunten t.b.v. de communicatie van het Buggenumse Veld in het algemeen en haar belevingsplekken in het bijzonder
- een beschrijving van de rollen van de diverse stakeholders in het project (tijdens en na)
- een investerings- en exploitatiebegroting, incl. beheer en onderhoud van de belevingsplekken.

1.5 Stappen en tijdpad

Om te komen tot een verdere uitwerking in onderhavig projectplan en om middelen te kunnen genereren voor de realisatiefase, zijn de volgende stappen doorlopen:

1. **inventarisatie en onderzoek**
   - formuleren doel
   - bepalen doelgroepen
   - onderzoek inspirerende locaties elders in den lande en België
   - vaststellen definitie belevingsplekken

- verzamelen content (de verhalen)
- opstellen uitgangspunten inrichting per belevingsplek (programma van eisen)

2. vaststellen locaties belevingsplekken

3. bepalen van **de rode draad** tussen de belevingsplekken en daarbij behorende **landmark** in de vorm van een bestaand of nieuw kunstwerk of anderszins
4. opvragen **offertes voor de vormgeving en de inrichting, grondwerk enz. per plek**
5. definitieve **uitwerking** onderhavig projectplan
   (incl. aandacht voor communicatie, rollen stakeholders en de investering- en exploitatiebegroting, incl. uren verdere projectbegeleiding)

De stappen 1-5 zijn uitgevoerd in de periode najaar 2022 tot eind 2023 en vindt u terug in onderhavig projectplan.

De bedoeling is dat in februari 2024 het projectplan wordt ingediend bij adviescommissie Gebiedsfonds, waarna besluitvorming door het College van B&W, Raadscommissie(s) en Gemeenteraad naar verwachting eind april 2024 is te verwachten **(=stap 6).**

Vanaf medio 2024 kan dan de verdere uitwerking van het plan ter hand worden genomen, noodzakelijke vergunningen kunnen worden aangevraagd en vervolgens kan worden overgegaan tot daadwerkelijke inrichting, plaatsing Landmark en realisering van de belevingsplekken **(=stap 7).**

2. Beleidsmatige inkadering

Project 'Beleving Buggenumse Veld' sluit aan bij het beleid gevoerd in het kader van:

a. het gebiedsfonds Buggenumse Veld
b. ontwikkelkader Buggenumse Veld
c. beleidsplan Recreatie en Toerisme gemeente Leudal; uitnodigend landschap (mei 2020)
d. projectplan Waterwet, deelproject 6 inzake Buggenumse Veld (Rijkswaterstaat Zuid), in dit plan kan locatie 2 in Buggenum met doorkijk op de Maas (zie hfdst. 6 in dit plan) prima aansluiten.

<u>Ad a. Gebiedsfonds Buggenumse Veld</u>
Het gebiedsfonds kent de volgende uitgangspunten v.w.b. toekomstige ontwikkelingen:

- het verbeteren van de biodiversiteit door, waar mogelijk, aanplant van bomen en struiken en het inzaaien van bloemenmengsels;
- het benadrukken van niet-zichtbare waardevolle elementen uit het Buggenumse Veld;
- dragen aantoonbaar bij aan de belevingswaarde in het gebied;
- bevinden zich binnen de contouren die vastgesteld zijn voor het Gebiedsfonds;
- het beheer van de belevingsplekken is voor een lange termijn geborgd.

<u>Ad b. Ontwikkelingskader Buggenumse Veld</u>
Dit projectplan is een verdere uitwerking van een van de projectideeën zoals genoemd in 'Ontwikkelingskader Buggenumse Veld'. En sluit aan op de richtlijnen die hierin zijn uitgewerkt voor de inrichting van het landschap, beplanting, vergroten van de biodiversiteit, stoffering en beleving. Tevens haken de belevingsplekken aan bij de reeds ontwikkelde wandelroutestructuur door het gebied, die vanuit het project 'Wandel- en fietsroutes Buggenumse Veld', één van de projecten uit het Gebiedsfonds Buggenumse Veld. Ook wordt met de beoogde belevingsplekken aangehaakt op de afzonderlijke plannen m.b.t. de Schans van Neer, Friedesse molen en De Klink, die eveneens worden gefaciliteerd vanuit het gebiedsfonds. Ook wordt parallel aan onderhavig projectplan het project Landschapsbiografie Buggenumse veld ontwikkeld waarin de werkgroepleden de verhalen, die op de belevingsplekken verteld worden, wetenschappelijk ook toetsen.

Ad c. Beleidsplan Recreatie en Toerisme gemeente Leudal: 'Uitnodigend Landschap' (mei 2020)
In dit beleidsplan worden productverhaallijnen gezien als een kans om de regio verder te profileren. Onderdeel van die productverhaallijn zijn verhalen die ontwikkeld worden over lokaal onderscheidende thema's. Dit is waar dit project in voorziet.

Het belangrijkste doel van project 'Beleving Buggenumse Veld' is het vertellen van verhalen over de lokale bijzonderheden in en aan het BuggenumseVeld.

Hoe Leudal kan inspelen op de product-verhaallijnen

Product-verhaallijn	Bijdrage Leudal (soms in samenwerking met buurgemeenten)
Midden-Limburg: **MIDDEN DOOR LIMBURG** Routes, erfgoed en pleisterplaatsen	- Routes Fietsen, Wandelen, Varen, Mountainbiken up to date - Arrangementen met horeca en erfgoed en combinaties - Culturele evenementen, - Vaker gezamenlijke openstelling erfgoed en 365 dagen per jaar toegankelijke digitale beleving - Verhalen ontwikkelen, bv. Eugène Dubois, Graaf van Horne

In bijlage a. wordt de samenhang in projecten in het Buggenumse Veld, welke uitgevoerd zijn dan wel in uitvoering zijn of nog gerealiseerd moeten worden, weergegeven.

3. Het doel

Het doel van het project 'versterken beleving Buggenumse Veld' is tweeledig:

In fysieke zin
Het toegankelijk maken in fysieke zin geschiedt in de vorm van meerdere ***thematisch ingerichte belevingsplekken*** en het leggen van verbindingen tussen deze plekken zodat zij met elkaar een eenheid vormen en een totaalbeeld bieden van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden van het Buggenumse Veld.

In informatieve zin
Het jaarrond toegankelijk maken van de informatie op een uniforme wijze, zowel online als offline over het Buggenumse Veld. Op dit moment is de informatie in en over het Buggenumse Veld versnipperd en heeft geen samenhang. Er zijn te veel stijlen en de informatie is vrij willekeurig. Sommige informatie betreft actuele projecten, andere zijn geïnitieerd door regionale of Provinciale initiatieven, maar er is nauwelijks informatie over de kernwaarden van het Buggenumse Veld. Bij de beschikbare digitale informatie is het niet veel anders.

Dit alles teneinde het gebied Buggenumse Veld met haar belevingsplekken voor een breed publiek (echter geen massa's) 365 dagen jaarrond toegankelijk te maken.

4. Doelgroepen

Het project 'Beleving Buggenumse Veld' richt zich zowel op volwassenen als op gezinnen met kinderen. Getracht wordt een brede doelgroep aan te spreken, zonder te vervallen in massa's.

Volwassenen

Bij het bepalen van doelgroep volwassenen is uitgegaan van 'Toolkit Natuurbeleving', van Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd en de daarbij behorende 'Leefstijlvinder'. Deze laatste segmenteert het recreatieve gebruik van bepaalde gebieden. Deze 'Leefstijlvinder' is toegepast op de inwoners van Leudal (recreanten). Zie ook tabel hieronder hoe de diverse soorten leefstijlen zijn verdeeld over de inwoners van de kernen van Leudal.

Kijken we specifiek naar de soorten recreanten in de kernen Neer, Nunhem en Buggenum dan zien we dat hier drie leefstijlen significant aanwezig zijn:

- Rustzoekers
- Verbindingszoekers
- Inzichtzoekers

Rustzoekers: Gaan op pad dicht bij huis en in gebieden die zij al kennen. Zij zoeken plekken om de natuur te beleven met rustplaatsen en observatiehutten. Voorzieningen vinden zij minder belangrijk.

Verbindingszoekers: Hebben voorkeur voor onverharde en smalle paden, kortere wandelingen van 0,5 tot 2 uur. Willekeurige fietstochten of via knooppunten. Zijn enthousiast over het spotten van vogels en wild. De aanwezigheid van een bezoekerscentrum, natuurlezing, uitkijkpost en picknickplekken waarderen ze sterk. Horeca is niet bepalend voor hun keuze.

Inzichtzoekers: zijn vooral wandelaars, die natuurbezoek ook benutten om aan hun conditie en gezondheid te werken. Ze houden van spotten van vogels en wild, waarderen de aanwezigheid van een bezoekerscentrum, natuurlezing, uitkijkpost, themaroutes, picknickplekken en maatschappelijke activiteiten (natuurwerkdag, zwerfafval opruimen). Horeca niet bepalend voor de keuze.

Hoewel in dit onderzoek ook 'stijlzoekers' naar voren komen, zoeken deze vooral gebieden waar veel te doen is en zijn minder geïnteresseerd in gebieden als het Buggenumse Veld.

Leefstijlvinder toegepast op de inwoners Leudal (recreanten)

	Leudal	Baexem	Buggenum	Ell	Grathem	Haelen	Haler	Heibloem	Heythuysen	Horn	Hunsel	Ittervoort	Kelpen-Oler	Neer	Neeritter	Nunhem	Roggel
Aantal huishoudens	16.105	1.063	409		715	2.013	201	314	3.198	1.645	418	744	485	1.502	594	307	1.889
Rustzoekers	19,5%	20,1%	15,9%		16,1%	20,4%	11,4%	21,7%	21,1%	18,2%	22,5%	16,9%	16,5%	18,6%	20,0%	22,1%	19,7%
Verbindingszoekers	18,3%	20,0%	18,6%		19,6%	18,9%	17,4%	21,0%	16,4%	19,1%	22,0%	17,9%	17,9%	18,8%	21,2%	13,7%	17,7%
Stijlzoekers	16,1%	15,1%	13,7%		20,4%	15,4%	28,4%	13,4%	14,3%	17,8%	13,6%	15,5%	20,8%	15,8%	13,8%	15,3%	16,4%
Inzichtzoekers	15,3%	13,6%	17,6%		15,1%	14,4%	12,9%	13,4%	15,8%	17,3%	14,4%	12,8%	15,7%	15,6%	14,0%	18,2%	16,1%
Harmoniezoekers	14,1%	16,5%	12,0%		13,7%	13,6%	17,9%	13,1%	12,7%	13,6%	18,7%	17,6%	14,2%	15,0%	14,3%	16,6%	13,2%
Plezierzoekers	12,9%	11,1%	16,6%		10,9%	13,9%	9,0%	13,4%	14,9%	10,3%	6,9%	15,9%	12,4%	12,5%	13,0%	12,7%	13,7%
Avontuurzoekers	3,8%	3,5%	5,6%		4,2%	3,3%	3,0%	4,1%	4,8%	3,8%	1,9%	3,5%	2,5%	3,6%	3,7%	1,3%	3,2%

Overall zijn:
1. Rustzoekers en Verbindingszoekers de meest dominante leefstijlen in Leudal.
2. Gevolgd door Stijlzoekers en Inzichtzoekers.
3. Avontuurzoekers zijn laag vertegenwoordigd.

Er zijn grote verschillen tussen de kernen. Door kernen in of rondom een bepaald gebied te isoleren, kunnen de dominante doelgroepen dat gebied worden geduid.
Toegepast op het Buggenumse Veld/Wijnaerden (Buggenum, Neer en Nunhem) betekent dit dat ook inzichtzoekers dominant aanwezig zijn.

Gezinnen met kinderen

Kinderen zullen het Buggenumse Veld alleen bezoeken als er extra belevingselementen aangeboden gaan worden. Het huidige Buggenumse Veld heeft hen nog weinig te bieden. Toch is het belangrijk dat kinderen uit Leudal de waarde van hun eigen omgeving leren kennen. We zoeken daarom naar middelen die hun belangstelling voor het Buggenumse Veld gaat prikkelen.
Dit project richt zich vooral op kinderen uit de omgeving of uit de andere dorpskernen van Leudal.

- Daarbij gaat het om kinderen in de leeftijdsgroep van 8-13 jaar

- Nog onderzocht wordt of er ook iets gemaakt kan worden voor de jongere leeftijdsgroep (kabouterpaden)

5. Voorbeelden belevingsplekken elders

Ter inspiratie zijn belevingsgebieden en – plekken elders in het land en in België bekeken. Ook is bezien hoe deze gebieden en plekken herkenbaar zijn gemaakt in het landschap en haar omgeving, middels een landmark of ander kenmerkend kunstwerk.

De volgende referenties willen we hier kort benoemen en omschrijven:

Archeo Route Limburg
Met de Archeo Route Limburg ontdek je de verhalen achter de Limburgse geschiedenis en archeologie. Op de archeologische vindplaatsen door heel Limburg sta je oog in oog met een z.g. archeoloog. Met behulp van een kenmerkend landmark zijnde een 'speer', een mobiele app, video, Augmented Reality (AR) en 3D technieken beleef je het verleden op een hele moderne en informatieve manier op elke plek. Hier kun je virtueel beleven wat er zich op desbetreffende locatie in het verleden heeft afgespeeld. Meer info: https://archeoroutelimburg.nl/nl

Archeo Route vindplaats Brunssum

Geluksplek 'de reigers van het Broek' in Roerdalen

Plekskes van Geluk in Roerdalen
In Roerdalen zijn op initiatief van de gemeente Roerdalen, stichting Gastvrij Roerdalen en ondernemers 26 z.g. 'geluksplekken' van Roerdalen opgezet. Deze zijn gekozen uit 200 nominaties van inwoners. Bij elke plek staat een geluksbord met een omschrijving van de plek van geluk. Elke plek is een mooi beginpunt om te werken aan je eigen geluk. Op de borden staan tips om hiermee aan de slag te gaan. Voorbeelden van gelukspleklen zijn: 'de reigers van het Broek', 'fluisteren in het Bergerbos', 'de goudschat van het Sweeltje' en 'de Aerdmannetjes van kasteel Aerwinkel'. Speciaal voor jonge gelukszoekers zijn er zes kindergeluksplekken. Info: www.kleingelukuitroerdalen.nl/onze-geluksplekken

Tempels langs de Maas
In dit project is ook gebruik gemaakt van landmarks om de aandacht te vestigen op bijzondere plekken uit de Romeinse Tijd. In dit kader zijn per plek z.g. 'audiosilhouetten' gerealiseerd. Hierbij wordt een techniek ingezet om de bezoeker zelf stroom op te laten wekken middels een draaiwiel om vervolgens een audiofragment terplekke te kunnen beluisteren. Info: www.erfgoedshertogenbosch.nl/activiteiten/tempels-langs-de-maas

Belevings Stops Trekvaart Haarlem-Leiden
De historisch vormgegeven wegwijzer in dit project kom je op verschillende locaties tegen langs de trekvaart tussen Leiden en Haarlem. De wegwijzer werkt daardoor tevens als herkenbare landmark.

De wegwijzer vormt in combinatie met fotopanelen, informatiepanelen en interactieve elementen een zogenaamde belevingsstop… wat dat betreft vergelijkbaar met de belevingsplekken in het Buggenumse Veld. Info: https://burokloeg.nl/projecten/belevingsstops-trekvaart/

Beleefpad Werk aan de Groeneweg

In Werk aan de Groeneweg (een onderdeel van de Hollandse Waterlinies) worden kinderen middels informatiepalen en focuskijkers op ontdekkingstocht gestuurd over beleefpaden door loopgraven en bunkers. Het verhaal wordt in dialoogvorm verteld door twee strippersonages. De kinderen worden extra betrokken door hen vragen te stellen. De antwoorden worden gepresenteerd aan de achterzijde van elke informatiepaal. Info: https://forten.nl/forten/werk-aan-de-groeneweg/

Tempels langs de Maas regio Den Bosch

Belevings Stop Trekvaart Haarlem-Leiden

Beleefpad Werk aan de Groeneweg

Belevingsobjecten in Veluwezoom

Een belevingsobject vertelt een verhaal en kun je met draaiende delen actief bedienen. Ook kun je via een QR-code achtergrondinformatie over het verhaal bekijken. Samen met de gemeenten Rheden, Rozendaal, Arnhem en Renkum heeft Brummen het initiatief genomen om 9 belevingsobjecten te ontwikkelen voor de Veluwezoom. Met deze objecten zetten ze minder bekende verhalen en bijzondere locaties in het spotlicht. De objecten staan langs fiets- en wandelnetwerken om ze goed te ontsluiten voor recreanten. Doel van de belevingsobjecten is om de natuur minder te belasten op toeristische hotspots door bezoekers te spreiden. Tegelijk willen ze de toeristisch-recreatieve product- en dienstontwikkeling versterken

Belevingsobject Veluwezoom in Renkum

6. De belevingsplekken in het Buggenumse Veld

6.1 De Uitgangspunten

Het project 'versterken beleving Buggenumse Veld' realiseert meerdere belevingsplekken en de verbindingen hiertussen. De belevingsplekken kenmerken zich door de volgende uitgangspunten:

- beschikken over een zelfde kenmerkende uitstraling in de basis met een uniforme vormgeving, aankleding (planten, meubilair of anderszins) en communicatie
- zijn herkenbaar door een landmark dat op elke plek terugkomt en ook in de communicatie
- de plekken beschikken over unieke kenmerken en verhalen
- het verhaal wordt verteld middels prikkeling van onze zintuigen, zijnde zien, horen, ruiken en/of voelen
- de plekken worden ontsloten doch liggen in de nabijheid van bestaande en nieuwe wandel- en fietsroutes
- bieden aanknopingspunten voor ondernemers en andere betrokkenen (promotioneel, productversterking enz.)
- het verhaal wordt op een informatieve en toegankelijke wijze beschikbaar gesteld voor alle doelgroepen, ook voor kinderen
- de informatie en daarmee de belevingsplek is 365 dagen digitaal en/of fysiek toegankelijk
- voor meer diepgaande informatie wordt verwezen naar goed bereikbare digitale informatiekanalen zoals de website Liefde voor Leudal, waarmee de informatie ook duurzaam geborgd blijft.

6.2 Onderscheid in beleving

Niet elke belevingsplek kan op een zelfde wijze worden aangekleed en ingericht daar we te maken hebben met een gebied dat zich kenmerkt op vele plekken door een hoge landschappelijke, ecologische, natuurlijke en cultuurhistorische waarde.

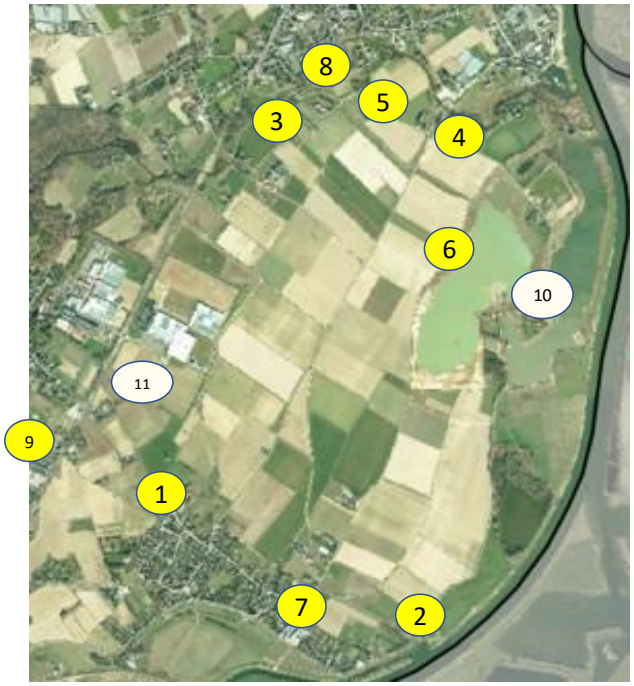
Bij de inrichting van elke plek houden we derhalve rekening met de mate van fysieke omvang van een locatie, de intensiteit van aanwezige voorzieningen en faciliteiten terplekke en de draagkracht van de plek.

De ene plek kent minimale basisvoorzieningen zoals b.v. enkel een houten bankje met extensief gebruik, gericht op een rustplek met een reactieve beleving. Bij een andere plek zal een meer actieve beleving geboden wordt, waar plek is voor meer doe-activiteit en die qua faciliteiten en voorzieningen is ingericht voor een intensiever gebruik. Te denken in deze categorie valt b.v. aan de locatie 'Romeinse weg in Neer' en De Klink in Buggenum.

Alle belevingsplekken worden tevens voorzien van een kenmerkende landmark. Belangrijk is dat de plekken met elkaar een eenheid gaan vormen. Dit informatief, qua herkenbaarheid en virtuele ontsluiting.

6.3 Overzicht locaties belevingsplekken en hun thema

Door de werkgroep ‘Belevingsplekken Buggenumse Veld’ zijn de volgende belevingsplekken geselecteerd welke (kunnen) voldoen aan de gestelde uitgangspunten en criteria. Op onderstaande kaart zijn deze qua locatie weergegeven.

Belevingsplekken Buggenumse Veld

1 tm 4: plekken met extra voorzieningen

1. **De Klink Buggenum: Het gebruik van de vruchtbare gronden**
2. **Picknickplek Buggenum: De beleving van de Maas en de patrijs**
3. **De Schans van Neer:**
4. **De Romeinse weg en de Romeinen**
5. **De Friedesse molen**
6. Locatie n.t.b. De watervogels in het Buggenumse Veld
7. Splitsing Arixweg/groeneweg: Kruisen en kapellen
8. Bij de Kwir: Peelrandbreuk
9. Langs Haelense Beek: Het ontstaan van het Buggenumse Veld
10. Bij hoeve Wijnaerden: nader te bepalen, voorkeursplek voor centraal informatiepunt
11. Achter BSF of bij Stefans Paedje: zaadveredeling (incl. zaadverdeling Buggenum)

6.4 Het unieke verhaal per locatie

Locatie 1: De Klink in Buggenum

Het gebruik van de vruchtbare gronden in het Buggenumse veld

Het verhaal

Vanwege de vruchtbare grond in het Buggenumse veld is dit gebied uitermate geschikt voor landbouw, fruit- en graslanden. Buggenum en Neer waren begin jaren 70 dan ook de grootste aanvoerders van ***groente en fruit*** van de Coöperatieve Roermondse groente en fruitveiling (C.R.V.). De agrarische sector zorgde in die tijd voor de nodige werkgelegenheid en welvaart.

Buggenum

Vanuit Buggenum was het aandeel fruit groot en ook tuinbouwgewassen floreerden goed op de kleigrond. Daarnaast had Buggenum een florerende groenten drogerij. Hier werden o.a. zaden en hoogwaardige gewassen gedroogd. Er werd veel klaver en bietenzaad geteeld. Het zaad werd verkocht tot ver over de landsgrens. Tot de eerste wereldoorlog floreerden de productie en de *handel in zaaizaden*. Tijdens de oorlog werd de export geminimaliseerd. De groente drogerij was daarna niet meer rendabel en werd verkocht.

Na de oorlog werd omgeschakeld naar andere producten zoals *boomkwekerijen.* Ook nam *de teelt van fruit* toe. Daarnaast kreeg de teelt van uien een grote omvang toen kunstmest zijn intrede deed. Daardoor kon men deze ook op de minder goede grond telen.
Bekend zijn ook *de Buggenumse muuske*, nu een exclusieve aardappel. Buggenumse muuskes worden nog in volkstuintjes geteeld.

Inrichting evenementen- en speelterrein De Klink in Buggenum

Neer

In Neer wordt het Buggenumse Veld het Zwaarveld genoemd, vanwege de zware rivierklei met een afslibbaarheid heeft tussen de 20 en 35%. Deze van oorsprong rijkere grond was meestal in het bezit van adellijke families. Zo ook de twee boerderijen bij Maaswijngaarden (Wienerte)en de Bouxweerd.

Bij en rond de boerderijen stonden *hoogstamboomgaarden*. De grond aan de Maas en uiterwaarden was enkel geschikt als weiland.De overige grond werd bewerkt als akkerbouw door vele agrariërs uit Neer, perceeltjes van 8 tot 90 are waren heel gewoon met hoofdzakelijk bieten, granen en

aardappelen. Omdat alles met paarden bewerkt moest worden, was het zaai klaar maken van deze stugge grond een hele klus.
Doordat de oogsttijd handwerk was en de boeren soms met grote gezinnen met allen samenwerkten werkten waren de onderlinge contacten van de agrariërs veel intensiever dan heden ten dage.

Nunhem
In Nunhem richtte men zich vooral op de teelt van *bonen en erwten* en ontstond van daaruit de productie van zaden. Hieruit is later bedrijf Nunhems Zaden ontstaan, nu BASF.

De laatste decenia
Door de vele kleine fruitboomgaarden was het Buggenumse Veld slecht verkaveld en werden de bedrijven steeds minder concurrerend. Vaak was stoppen het enige alternatief. In het jaar 2000 is het Buggenumseveld via een 'Ruilverkaveling met Administratief Karakter' wel verkaveld en ontstonden er grotere percelen.

Door de ruilverkaveling veranderden de gewassen die werden geteeld doordat door de grotere percelen andere keuze mogelijkheden ontstonden.
Ook bepaalden de wereldmarkt en de landbouwsubsidie steeds meer welke gewassen interessant waren om te telen. Zo werd bijvoorbeeld op mais meer subsidie gegeven dan op graan omdat mais meer CO^2 opnam dan graan. Hierdoor nam het areaal mais fors toe. Deze subsidieverstrekkking werd na enige tijd weer terug gedraaid.

Veel bedrijven verdwenen uit het Buggenumse Veld door gebrek aan opvolging. Ook nam het deeltijd boeren toe.
Wat men ook goed kan zien in het Buggenumse Veld is dat in de huidige tijd dat landbouw en natuurbeheer meer zijn gaan samenwerken. Het inzaaien en beheer van patrijzenstroken en het werken met begrazing door dieren zijn hier voorbeelden van.

Ondanks dat heel lang het beleid was om de vruchtbare grond voor landbouw en veeteelt te behouden hebben vanaf 2013 grote veranderingen plaatsgevonden in het landschap van het Buggenumseveld. De kassenbouw door Nunhems zaden en de grootschalige ontgronding door Kuypers zorgen ervoor dat het landschap ingrijpend verandert.

Locatie 2: Picknickplek Buggenum met uitzicht op de Maas

De beleving van de Maas en het leefgebied van de Patrijs

Het verhaal
We laten zien hoe de Maas en haar grilligheid ook een positieve kant heeft voor wat betreft de kwaliteit van de bodem en daardoor zeer geschikt is voor landbouw en veeteelt. Door afsnijding an de Maas wordt het verhaal van de voormalige boerderij Maasbongerd verteld die afgesneden werd van Buggenum.

Ook de lijken die gevonden werden in deze Maasbocht in het verleden en begraven werden op het 'verloren kerkhof' in Buggenum. Via een wandeling verwijzen naar dit verborgen kerkhofje.

Tevens kan op deze locatie het verhaal van de Patrijs verteld worden, die staat voor de ontwikkeling naar meer samenwerking tussen agrarisch- en natuurbeheer. Een belangrijk streven ook in het Buggenumse Veld.

De Maas
Al in de laatste IJstijd zijn de contouren van het Buggenumseveld gevormd. In de loop van de eeuwen verplaatste de Maas zich daarna van het westen naar het oosten. Aan de hand van thans nog bestaande oude rivierarmen mag geconcludeerd worden dat aan de zuidzijde van het Buggenumse Veld de Maas aanvankelijk tot ongeveer tot het 'Haelens Broek' stroomde en ze in Buggenum direct langs het dorp de grens tussen zand en kleigrond volgde, langs de Berikstraat en Dorpsstraat..

Overstromingen

De Maas is een regenrivier die gevoed wordt door regen- en/of grondwater. Kenmerkend voor een regenrivier is dat de waterstanden sterk kunnen wisselen. Tijdens regenperioden kunnen de hoeveel water door de rivier stromen enorm toenemen. Voordat de dijken werden aangelegd kwamen het Buggenumse Veld en de huizen van Buggenum vaak onder water te staan. Nog in 1993 en 1995 stond het water tot 1 meter hoog in de huizen aan de Dorpsstraat en de Berikstraat. In 2021 kroop het dorp Buggenum door het oog van de Naald. Het water kwam bij de hoogste waterstand precies tot aan de rand van de dijk. Het waterpeil van de Maas bij Buggenum steeg van gemiddeld 14.15 meter NAP naar 20.30 meter NAP Een stijging van in totaal bijna 6 meter.

Vluchtpaden

Om ten tijde van overstromingen de woningen toch te kunnen bereiken en het vee naar hoger liggend gebied over te kunnen brengen, werden vluchtpaden aangelegd. In het droge seizoen werden deze paden ook wel gebruikt als kortste weg naar de kerk of om achterom een praatje met de buren te maken. Het stelsel van vluchtpaden in de kern van Buggenum blijkt zeer bijzonder. Grote delen van het stelsel zijn nog aanwezig en toegankelijk. Enkele afgesloten paden zijn nog goed te herkennen. Bovendien is hun functie nog altijd actueel, zoals bij de hoge waterstanden in 1993 en 1995 bleek.

Veerdienst over de Maas

Nabij Café het Veerhuis in Buggenum was een veer waarmee mensen, rijtuigen, karren met paarden, kuddes vee en dergelijke over het water werden gezet. Het was een belangrijke oversteekplaats van de Maas aan de weg van Keizerbos in Neer naar Maastricht. Na afsnijding van de Maasbocht in 1952, toen een groot gedeelte van de vruchtbare grond aan de andere zijde van de Maas kwam te liggen,

werd door de overheid beloofd het veer in de vaart te zullen houden. Na enige tijd verdween het veer echter voorgoed.

Locatie 3: De schans van Neer
Verdedigingswerk bij de Neerbeek

Het verhaal
Tijdens de 80-jarige oorlog was het zuiden erg versnipperd en waren er regelmatig oorlogen tussen de verschillende graafschappen. De dorpen moesten zich vaan verweren tegen plunderende legers en bendes die geen eten bij zich hadden. Deze dwongen zo vaak de dorpelingen om voedsel af te staan dat deze niet meer voldoende voor zich zelf overhielden. Ook het afbranden van huizen kwam vaak voor.

Om zich te hiertegen te beschermen legden dorpelingen daarom schansen (verschansingen) aan waarnaar zij konden vluchten om te overleven. Zij legden deze meestal aan in laaggelegen gebieden in de buurt van beken aangelegd. Omdat daar en gracht rondom de schans te graven kon worden, bood het water een extra bescherming. Met de vrijkomende grond uit de gracht werd aan de binnenzijde een aarden wal opgeworpen. Samen met een houten constructie (borstwering) op de wal ontstond zo een klein verdedigingswerk. Sommige schansen kenden zelfs moestuinen, een waterput en een bakoven zodat men zich er langere tijd kon verschansen. Bijna elk dorp in Midden-Limburg had zijn eigen schans.

De schans van Neer is in 1643 aangelegd. Vier inwoners van Neer kregen opdracht een terrein uit te zoeken dat geschikt was als schans. De plek die zij vonden naast de Neerbeek was particulier bezit en moest worden aangekocht. Vervolgens kon ieder die voldoende middelen bezat, zich inkopen in de schans. Wie zich inkocht werd dan deelnemer. Er is nog een schansreglement uit 1643 bewaard gebleven. In Neer ondertekenden 65 gezinshoofden dit reglement, wat aangeeft dat ook zoveel gezinnen hun onderkomen hadden op de Schans.

Het reglement van de schans in Neer komt in grote lijnen overeen met andere schansreglementen uit de regio. Nieuw is echter het verbod om in de schans herberg te houden of bier te tappen.

Locatie 4: Picknickplek Neer
De Oude Romeinse Weg

Het verhaal
Dit is de plek waar de Romeinse heerweg Tongeren-Nijmegen de Neerbeek kruiste. Deze weg was onderdeel van een omvangrijk wegennetwerk dat de Romeinen aanlegden voor de verplaatsing van het leger, voor koeriersdiensten en om handel uit de verre provincies naar Rome te brengen. De wegen werden ook gebruikt door de gewone romeinen om te reizen. Langs de wegen stonden mijlpalen die aangaven hoever het nog was naar de volgende belangrijke stad.

Hier daalde de holle romeinse weg af naar de Neerbeek en kruiste deze waarschijnlijk in de vorm van een houten brug, zodat legercolonnes, maar ook paarden en wagens ook bij hogere waterstanden, de beek konden oversteken. De beekkruising lag op de plek van de huidige waterkering. Bij de aanleg van deze kering in 1996, werden houten palen gevonden die in de beekbodem waren geslagen. Eén van deze palen is onderzocht en stamt met zekerheid uit de Romeinse Tijd. Aan de overzijde van de beek lag een Romeinse begraafplaats. Aan deze zijde van de beek lag waarschijnlijk een Romeinse wachtpost.

De wegenstructuur leidde tot de bouw van stallen om van paard te wisselen, wachtposten en herbergen waar reizigers konden rusten en eten.
In het Buggenumse Veld zijn de resten gevonden van woningen uit de eerste eeuw. In die tijd waren de bewoners in deze streek arm en woonden in boerderijen van hout, klei en stro. Van de houten onderkomens zijn paalgaten bij archeologische onderzoeken zichtbaar geworden.

Daarna kwamen er huizen van steen met dakpannen daken, ook wel Romeinse villa's genoemd. Het waren vaak oud militairen van het Romeinse leger die deze onderkomens bouwden. Zij hadden knechten voor het werk. Zij zorgden voor eten voor het leger en voor slaapplaatsen.
Na het vertrek van de Romeinen werden hun woningen afgebroken en het veel van het materiaal in de dorpen gebruikt.

Locatie 5: Friedesemolen Neer

Het ontstaan van de Neerbeek en haar functie

Het verhaal

In de voorlaatste IJstijd kwam een (honderden)metershoge tong met landijs, langzaam schuivend vanuit Scandinavië, over ons land. Daar trof het een vlakte die bestond uit lagen zand, kiezel en klei, afgezet door de rivieren. Toen het weer iets warmer werd en ijs smolt, kon het niet in de nog bevroren bodem zakken. Het water stroomde af naar laagtes en sleet zo dalen uit.

Zo ontstond ook de Neerbeek. Mensen kwamen erachter dat water als drijvende kracht gebruikt kon worden voor het produceren van voedsel. Een voorloper van de huidige watermolen stond er waarschijnlijk al in 1343. Al meer dan 700 jaar staat de Friedesse molen op deze plek, in het centrum van het dorp aan de Neerbeek.

De molen heeft hedentendage een belangrijke functie om het regenwater bij eventuele overstromingen via een herbouwde stuw langer vast te houden en te reguleren.

Locatie 6: De vogelkijkwand aan de plas Zwaarveld

De watervogels in het Bugggenumse Veld

Het verhaal
Het Buggenumse Veld onderscheidt zich met name door de aanwezigheid van veel water- en trekvogelsr. Ook zijn er veel akkervogels te zien.

Water- en trekvogels
Noordwestelijk van de voormalige boerderij Wijnaerden ligt een recent gegraven grindgat, dat vanwege zijn aanvankelijke vorm ook wel Het Oog wordt genoemd. Hier zijn het hele jaar door ganzen, eenden, futen, reigers en langs de randen ook kleinere steltlopers en vogels als gorzen, mezen en vinken te zien. Tijdens de vogeltrek worden waarnemingen gemeld zoals van de Visarend, Lepelaar, Sterns en bijzondere soorten eenden. Er worden hier geregeld zeldzame vogelsoorten waargenomen, zoals Lepelaar, Slobeend, Zomertaling en Casarca.

Akkervogels
Vanwege het grondgebruik, de uitgestrektheid en openheid van het gebied, heeft het Buggenumse Veld een speciale status gekregen. Met name het voorkomen van de Veldleeuwerik, Patrijs en Kwartel is daarbij belangrijk. Sedert enkele jaren worden stroken land ingezaaid met een voor ***Patrijzen*** geschikt plantenmengsel. In dat mengsel zitten soorten, die veel zaden produceren, maar ook soorten die juist voor bloem-bezoekende insecten heel belangrijk zijn. De deelnemende grondeigenaren, de agrariërs, zorgen ervoor dat deze stroken bewerkt en ingezaaid worden en ontvangen daarvoor een passende vergoeding. In deze bloemrijke stroken kunnen onder meer Patrijs en Kwartel tot broeden komen en is er voldoende voedsel voor de uitgekomen kuikens. Ook Veldleeuwerik en Scholekster profiteren mee van deze vorm van natuurinclusieve landbouw.

Daarnaast worden op het akkerland geregeld foeragerende Gele en Witte kwikstaarten, Veldleeuweriken, Graspiepers en Kieviten gezien. En zaad-etende vogels als Vinken, Kneutjes, Fraters, Groenlingen en Putters maken dankbaar gebruik van de gedekte tafel in de patrijzenstroken.

Het akkerland is ook een geliefd biotoop voor ganzen. Vooral Grauwe ganzen komen hier het hele jaar in flinke aantallen voor. Ze grazen het liefste op graslanden, op akkers met groenbemesters of ingezaaid winter- en zomergraan. In de winter komen er nog flinke groepen Knobbelzwanen, Kolganzen en Rietganzen bij. Bovendien is het weidse landschap ook zeer geschikt voor een soort als de Blauwe kiekendief, die hier laag boven de grond vliegend, vaak jagend te zien is.

Nog meer vogels
De hoge populieren langs de Groezeweg bomen vormen niet alleen een broedmogelijkheid voor vogels, zoals Buizerd en Sperwer, maar zijn ook zomerbiotoop voor vleermuizen, zoals de Rosse vleermuis. Bovendien wordt de laanstructuur door vleermuizen gebruikt om zich langs te verplaatsen. Naast de Rosse vleermuis zijn dat hier ook Laatvlieger, Gewone en Ruige Dwergvleermuis en Watervleermuis. De oude schuur van hoeve Wienerte is in gebruik als broedplaats voor de Kerkuil. Deze vindt in die de omgeving een rijk voedselaanbod in de vorm van Veldmuizen, Aardmuizen en Spitsmuizen. Ook de Steenuil komt hier voor.

Locatie 7: Wegkruis splitsing Arixweg/Groeneweg in Buggenum
Wegkruisen en kapellen

Het verhaal:
In geen enkele andere provincie in Nederland zie je zoveel wegkruisen en kapellen als in het overwegend katholieke Limburg. Zij zijn een typisch kenmerk van het Limburgse landschap en ook van het Buggenumse Veld.

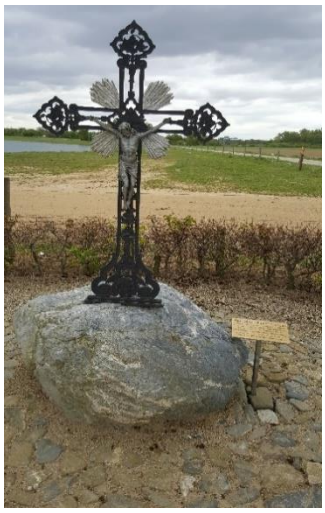
Betekenis wegkruisen en kapellen
Wegkruisen en kapellen waren op de eerste plaats plekken waar gebeden werd door buurtbewoners of voorbijgangers. Soms zijn ze geplaatst uit dankbaarheid of ter bescherming voor eventueel kwaad. Het was ook bij uitstek de plek waar je, in de vorige eeuw als gemeenschap samen kwam bijvoorbeeld om te bidden, meestal de rozenkrans. Vaak gebeurde dat op vaste tijden, bijvoorbeeld in de mei- of oktobermaand. Maar ook als er een bijzondere intentie was zoals een ernstig zieke buurtbewoner of bij het overlijden van iemand. Zo'n plek groeide in de loop der tijd vaak uit tot het devotionele centrum van een buurtgemeenschap, een plek waar lief en leed van de buurt in gelovig vertrouwen werd gedeeld.

Van alle tijden
Ten tijde van de Germanen (heidenen) kregen de wegkruispunten een bijzondere verering. Men ging ernaar toe als men in contact wilde komen met de geesten van overledenen. Ook de praktische Romeinen, die op de wegkruisingen driesprongen hun grenspalen als uitgangspunten van hun landmetingen plaatsten, gaven een godsdienstige kleur aan kruispunten van wegen. De palen werden onder bescherming van de goden geplaatst.

Toen de eerste Christen-geloofsverkondigers in deze streek verschenen, vonden zij bij de kruispunten van wegen 'gloeiende haarden van bijgeloof en godsdienst'. Ze probeerden, in overeenstemming met de 'ware leer', de taaie en oude gebruiken van de heidenen over te nemen en om te vormen naar Christelijke ceremoniën. Zo verdwenen voor en na de heidense altaren en wegtekens,. Op hun fundamenten verrezen de kruisen met een spaarruimte om te offeren.

Tijdens de Franse overheersing (tussen 1795-1814) zijn heel wat wegkruisen verdwenen. Heden ten dage worden rond bepaalde feestdagen, vaak in de Goede Week, regelmatig nog **wegkruisen versierd als uiting van dankbaarheid en om eer te brengen aan God. Vaak worden dan bloemen gevlochten in de vorm van een krans die om het corpus of de armen van de Gekruisigde gedrapeerd wordt.**

In het Buggenumse Veld in Neer, Buggenum en Nunhem staan ongeveer 12 kruisen en kapellen.

Locatie 8: Bij de wandel-/fietsbrug over de Kwir
De Peelrandbreuk

Het verhaal
Het is in het landschap nauwelijks te zien maar ter hoogte van het beekje met de naam De Kwir ligt een diepe breuk in de ondergrond: de Peelrandbreuk. Ten noorden van deze breuk ligt de Peelhorst. Aan de zuidkant ligt de Roerdalslenk, een gebied dat in de loop van miljoenen jaren honderden meters is gezakt ten opzichte van de Peelhorst en dat door rivieren en wind grotendeels is opgevuld met grind en zand. De opgevulde breuk is moeilijk doordringbaar voor het grondwater dat op de Peelhorst hoger staat dan in de Roerdalslenk. Langs de breuklijn komt het grondwater van de Peelhorst dan ook op veel plekken aan de oppervlakte als kwelwater, vaak in de vorm van bronnen, in het Limburgs 'sprunk' genoemd. Dit kwelwater is te herkennen aan de roestkleur en aan een 'ijzerbacterievlies' waarbij het lijkt alsof er een dun laagje olie op het water drijft. Ook is de kwel te herkennen aan planten als adderwortel, sterrenkroos en waterviolier.

De Peelrandbreuk heeft grote invloed op de aanwezigheid van grondstoffen in de bodem. Op de Peelhorst zit beton- en metselzand aan de oppervlakte, in de Roerdalslenk is dat grind. Dit verklaart de grote grindplassen langs de Maas in Midden-Limburg en het ontbreken hiervan in Noord-Limburg. Op de Peelhorst zit de steenkool op winbare diepten. In de twintigste eeuw waren er plannen om bij Swalmen, Kessel en/of Helden nieuwe steenkoolmijnen te bouwen.

Het verschuiven van de aardlagen langs de Peelrandbreuk gaat gepaard met aardbevingen, waarvan die van 1992 bij Roermond, met een kracht van 5,8 op de schaal van Richter, nog vers in het geheugen ligt. Zo'n 14.000 jaar geleden waren er enkele veel zwaardere aardbevingen met een kracht van 6,5 tot 6,8 op de schaal van Richter, waarbij op enkele meters onder het maaiveld plotselinge verschuivingen waren van een halve tot een hele meter.

De Kwir
Het beekje dat hier door een klein dal stroomt heet van oudsher de Keizer. Bovenstrooms lag het Keizerbos waar rond 1200 het gelijknamige klooster werd gesticht. Tegenwoordig wordt het beekje meestal de Kwirluip of kortweg de Kwir genoemd. Opvallend is dat de Kwir altijd water voert en dat dit water soms een duidelijke roestkleur heeft. Dit komt omdat bovenstrooms op een aantal plekken roestkleurig kwelwater uit de ondergrond naar boven komt. Kwelwater dat samenhangt met de Peelrandbreuk. De Kwir voert het kwelwater af naar de Neerbeek en vervolgens naar de Maas.

Locatie bij de Kwir

Locatie 9: Langs de Haelense Beek
Het ontstaan van het Buggenumse Veld

Het verhaal
Het Buggenumse Veld en het Leudal werden voor een belangrijk deel gevormd tijdens de laatste *ijstijd*, die circa 10.000 jaar geleden eindigde. Beide liggen in het noordelijk gedeelte van een geologisch dalingsgebied de Roerdalslenk genoemd, een verzakkingsgebied dat ongeveer 25 miljoen jaar geleden ontstond. De grens van de Roerdalslenk wordt aan de noordzijde gevormd door de Peelrandbreuk die even ten zuiden van Neer de Maas kruist en richting Heibloem loopt.

Bij het smelten van het ijs werd de Maas, door het smeltwater nog een vlechtende rivier met een waterhoogte tot aan de rand van de stuifduinen van het Leudal (plaats waar belevingsplek gepland is). Hierdoor werd een kleilaag afgezet in het landschap en ontstond **de vruchtbare landbouwgrond..**

Door afwatering van de hoger gelegen gebieden zoal het Leudal bleven de oude meanders aan de randen bestaan en vormden de Neerbeek en de Haelensbeek aan de randen van het Buggenumse Veld

Na de IJstijd
Ongeveer achtduizend jaar geleden nam de waterhoogte af en werd de Maas een meanderende rivier. Het klimaat werd warmer en natter en Ook in die tijd vestigde de mens zich blijvend in deze streken op de zandbanken. Tijdens archeologisch onderzoek zijn sporen van bewoning uit de steentijd gevonden.
Andere sporen uit het verleden tonen ook de aanwezigheid van elkaar opvolgende culturen aan. Van rendierjagers tot Romeinen en Bronstijd tot Middeleeuwen.
Een veelvoud van bodemschatten, zoals vuurstenen voorwerpen, in brons gegoten strijdbijlen, vaatwerk of grof geglazuurde drinkbekers, zijn stille getuigen van hun aanwezigheid. Uiteraard ontbreken ook grafheuvels en houtwallen niet.

Heden
Het Buggenumse Veld ademt op veel plaatsen nog de sfeer van het landgebruik van vroeger. Boerderijen en woningen liggen op de overgang van beekdal naar hogere gronden.
Weiden en hooilanden worden vooral aangetroffen in de directe omgeving van de Maas en de beken. Hier kon men profiteren van de afzetting van **vruchtbaar slib** bij overstromingen.
Bouwlanden kwamen juist op de hogere gronden voor. Boomgaarden en groentetuinen bevonden zich direct rondom de bebouwing. Dit patroon is nog altijd in het Buggenumse Veld herkenbaar.

Entree Nunhem (ten westen, overblijfselen ontstaan Buggenumse Veld in Ijstijd en infobord centrum Nunhem

Locatie 10: Hoeve Wijnaerden en locatie 11: Nunhems Zaden en de moderne veredeling zijn nog niet definitief bepaald, maar worden wel alvast meegenomen in dit projectplan.

Hoeve Wijnaerden is - indien beschikbaar op termijn - geschikt om dienst te doen als algemeen informatiecentrum over het Buggenumse Veld. Dit kan dan ook later in een apart project worden vormgegeven via project 'Wijnaerden'. In dit kader wordt hierop alvast voorgesorteerd.

Indien een geschikte locatie voorhanden is, kan het verhaal van Nunhems Zaden verteld worden, gericht op de teelt en veredeling van zaden voor onder meer bonen en erwten die in het verleden in dit gebied volop werden geteeld. Nunhems Zaden maakt thans onderdeel uit van het wereldconcern BASF.

Belevingsroute voor kinderen

Om de belevingsplekken ook voor kinderen interessant te maken, wordt een belevingsroute gerealiseerd. De belevingsroute voor kinderen loopt langs een aantal van de belevingsplekken. De belevingsroute wordt opgehangen aan een kenmerkend verhaal, te weten de sage van de Arixjuffrouw en de ridder van Ghoor **.**

7. De uitwerking per belevingsplek (programma van eisen)

Voor elk van de belevingsplekken is het van belang in de uitwerking een programma van eisen op te stellen. Dit programma van eisen bestaat grofweg uit:

- Geschiktheid van de beoogde locaties (planologisch, landschappelijk en eigendomsverhoudingen)
- Schets hoe de inrichting er uit komt te zien met welke voorzieningen
- Hoe het landmark te situeren per plek
- Noodzakelijk grondwerk

In deze is aan bureau voor Erf- en Landschapsverfraaiing Ron Janssen gevraagd vanuit zijn specifieke ervaringen reeds in deze regio, hierbij ondersteuning te bieden. De inzet van Ron Janssen gaat in na definitieve besluitvorming omtrent onderhavig plan.

De werkzaamheden worden opgedeeld in twee onderdelen:

1. Inventariseren input bij werkgroep, het maken van een link naar de landschapsbiografie en afstemming met uitvoerend Buro Kloeg verantwoordelijk voor de plaatsing van het landmark en aanverwante zaken. Tevens worden per locatie inrichtingsplannen opgesteld, incl. uitwerking en begeleiding bij aanvraag offertes t.b.v. de inrichting
2. Begeleiding en organisatie van de uitvoering i.s.m. de projectcoördinator en de werkgroep. Daarbij behoort de ondersteuning bij de aanvraag van eventuele vergunningen en afstemming daaromtrent met gemeente (afdeling ruimtelijk beheer) en derden. Ook is er aandacht voor de communicatie m.b.t. het toekomstig beheer van de belevingsplekken.

Ron Janssen heeft voor deze werkzaamheden op 12 december 2023 offerte uitgebracht, welke bijgaand als bijlage b. is toegevoegd.

8. Het verhaal van de belevingsplekken, het landmark en de communicatie

Om de belevingsplekken op een eenduidige, creatieve en duidelijke manier te kunnen communiceren, is het streven om te komen tot **een uitgewerkt communicatieplan**.
Hiervoor is een programma van eisen met uitgangspunten opgesteld:

a. het verhaal van het Buggenumse Veld (= het concept)

Als centrale thema wordt gehanteerd **'het boeren door de eeuwen heen'**.
De onderdelen in de verhalen bij de verschillende belevingsplekken, zoals de overeenkomsten maar ook de verschillen in grondgebruik, de diverse vogels die hier voorkomen zoals de water- en akkervolgels (patrijzen) en de invloed van de maas op de vruchtbare bodem zijn dan mooie sub-thema's. V.w.b. de inrichting van elke plek vormen ***de menselijke zintuigen*** het uitgangspunt, namelijk: ruiken, kijken, luisteren, voelen, proeven en doen.

b. vertaling in een uniform landmark voor het Buggenumse Veld

Beoogd wordt een landmark, een eyecatcher op elke belevingsplek welke uiting geeft aan de verbinding tussen de diverse belevingsplekken, die uniform van aard is en welke op elke locatie passend is qua uitstraling, in overeenstemming is met de landschappelijke waarden ter plekke en recht doet aan het verhaal van het Buggenumse Veld.

Het landmark is subtiel en verzorgd aanwezig op elke locatie. Hierbij wordt rekening gehouden dat het te produceren landmark gemaakt dient te zijn van duurzame materialen, veilig en hufterproof dient te zijn.

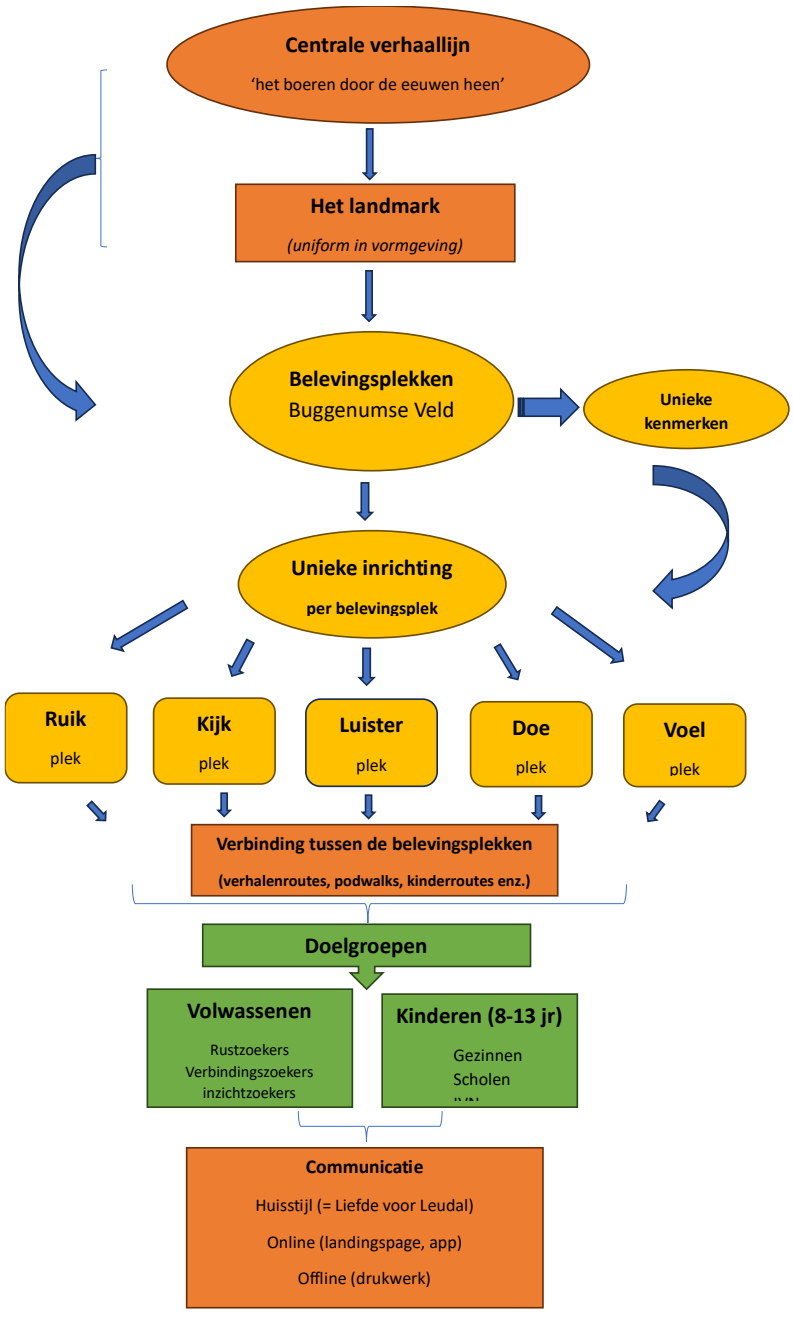
Hiervoor wordt een bestek opgeleverd met een omschrijving en gedetailleerde ‘tekening’ van het landmark, inclusief van toepassing zijnde administratieve, juridische en technische bepalingen, de benodigde materialen en uitvoeringsvoorwaarden.

c. de uitwerking/communicatie (= in huisstijl, productsuggesties en beleving)

Het is van belang dat inzicht wordt gegeven hoe de belevingsplekken ‘communicatief’ worden neergezet. Het centrale thema wordt hierbij verder uitgewerkt (b.v. in persona’s zoals de vrouw, of het kind of de boer, hoe zij leefden, welke kleding zij droegen, wat ze aten, wat hun vrijetijdsbeeld was enz.). Maar kan uiteraard ook anderszins. Een en ander wordt vervolgens vormgegeven in leuke corresponderende producten zoals bijbehorende illustraties, verhalenbundels, doe-opdrachten, routes, tochten, (virtuele) verhalenvertellers enz.

Qua huisstijl wordt aangesloten bij het **beeldmerk van Liefde voor Leudal**, herkenbaar als onderdeel van het vrijetijdsproduct in de gemeente Leudal.

In het onderstaande schema worden de te nemen (werk)stappen nogmaals visueel neergezet:

Selectie uitvoerend communicatiebureau

In juli 2023 zijn vier bureaus uitgenodigd om aan de hand van een strak opgestelde briefing offerte uit te brengen incl. pitch ten behoeve van de stappen 1 t/m 3 zoals hiervoor omschreven met als resultaat een uitgewerkt communicatieplan.

De volgende communicatiebureaus zijn uitgenodigd:
a. Innova uit Meijel
b. De Lynx uit Wageningen
c. Buro Kloeg uit Hagestein (Utrecht)
d. Joint Adventures uit Thorn

Uiteindelijk hebben twee bureaus, zijnde Buro Kloeg en Joint Adventures, een offertevoorstel uitgebracht. Beide bureaus hebben op 26 september jl. hun voorstellen mondeling toegelicht tijdens een pitch aan de werkgroep ‘belevingsplekken Buggenumse Veld’.

Aan de hand van ook van te voren neergelegde criteria zijn de beide voorstellen en de presentatie uiteindelijk beoordeeld. Deze hadden betrekking v.w.b. het landmark op de criteria uniekheid, recht doen aan de centrale verhaallijn, passend in het landschap en omgeving, herkenbaarheid, vormgeving, verbindend, toepasbaarheid, onderhoud, duurzaamheid, hufterproof, veilig en de prijs.

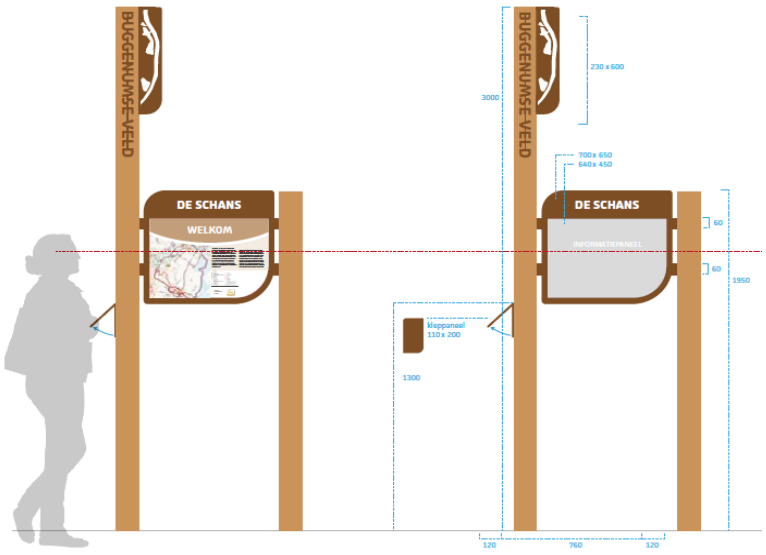
V.w.b. de communicatie en de inzet van middelen daarbij, zijn de volgende criteria afgewogen: herkenbaarheid huisstijl passend bij Liefde voor Leudal, toepasbaarheid, passend bij de belevingsplekken, jaarrond, geschikt voor de doelgroepen in Buggenumse Veld, verbinding met ondernemers en de kosten.

Uiteindelijk is na afweging in de werkgroep en na consultatie bij de gemeente Leudal gekozen voor Buro Kloeg. Hun ervaring met vergelijkbare projecten en hun gepresenteerde concept v.w.b. het landmark gaven daarbij de doorslag.

Met hen is eind 2023 een vervolgoverleg geweest, waar aan de hand van de gemaakte opmerkingen, de offerte van Buro Kloeg verder is verfijnd. Deze is als bijlage c. toegevoegd bij dit projectplan.

Het gekozen ontwerp voor het landmark

Het voorliggende schetsontwerp van Buro Kloeg, dat uiteraard na definitieve opdrachtverlening, nog verder verfijnd moet worden, ziet er als volgt uit (voorzien van eikenhouten staanders en cortenstaal):

9. Rol stakeholders en duurzame borging

In het project ‘versterken beleving Buggenumse Veld’ zijn diverse stakeholders betrokken. Tijdens het realisatietraject, maar zeker ook na oplevering van de belevingsplekken in het Buggenumse Veld is het zaak goede afspraken te maken voor wat betreft de coördinatie, financieel beheer, onderhoud en exploitatie van de locaties.

Daarnaast is het belangrijk dat de opgedane kennis en data duurzaam geborgd worden en dat de belevingsplekken blijvend onder de aandacht worden gebracht bij de beoogde doelgroepen.

In deze zal de gemeente Leudal opdrachtgever zijn voor de uitvoering van onderhavig projectplan. De coördinatie in de uitvoering, incl. financieel beheer en de coördinatie over het beheer en onderhoud zal in handen liggen van het Promotie Platform Leudal, die met ondersteuning van de programma-werkgroep ‘versterken beleving Buggenumse Veld’ het project verder uitvoert.

<u>Beheer en onderhoud voor lange termijn</u>
In onderstaande investeringsbegroting met kostenopzet is rekening gehouden met een onderhoudsplan voor de periode van 10 jaar, zodat het beheer en onderhoud van dit project voor langere termijn duurzaam en op een verantwoorde wijze professioneel (2 keer per jaar een ronde t.b.v. vervangingsinvesteringen), met de hulp van gemeente (regulier onderhoud buitengebied) en vrijwilligers, wordt geborgd.

10. Investerings- en kostenbegroting

Met de werkzaamheden en de daarmee gemoeide middelen zoals in dit projectplan zijn opgenomen zijn de volgende (eenmalige) bedragen gemoeid:

Begroting eenmalige investeringen **Kostenpost**	**Bedrag (€, excl. btw)**
Erf- en landschapsverfraaiing Ron Janssen (inventarisatie, ontwerpplan, presentaties, inrichtingsplan per locatie, begeleiding offerteaanvragen, begeleiding aanvraag vergunningen en ondersteuning werkgroep ad 117 uur ä € 82,50 p/uur)	9.652
Conceptontwikkeling en communicatie Buro Kloeg (overleg, locatiebezoeken, onderzoek, ideevorming, visualisering, verhalen schrijven en opstellen communicatieplan)	19.178
Realisatie landmarks (teksten bord, vormgeving, productieklaar maken, productie, incl. begeleiding, montage en plaatsing)	65.900
Illustraties t.b.v. opmaak landmark	5.000
Kartografie	3.500
Aankleding en inrichting belevingsplek (extra belevingselementen, buiten landmark en bord ad €5000 per locatie, incl. aanleg en plaatsing)	50.000
Totale investering belevingsplekken (eenmalig) = per plek € 17.025	**153.230**

Landingspagina's Liefde voor Leudal (eenmalige aanmaak van min. 12 pagina's, incl. QR, beeldmateriaal en contentcreatie)	5.000
Productontwikkeling en communicatiemiddelen (verbindende themaroute(s) tussen de belevingsplekken, podwalks, speurtocht/opdrachtspel, stripverhaal, verfijning huisstijl flyers, drukwerken en openingsevent)	32.500
Totaal communicatie en productontwikkeling (eenmalig) = per plek € 4.167	**37.500**
Borging digitale content en technisch beheer (€1500 p/jr over 10 jaar)	15.000
Jaarlijks onderhoud belevingsplekken (2x keer p/jr een inspectieronde door een professioneel bedrijf t.b.v. vervangingsinvesteringen en tussentijds klein onderhoud door vrijwilligers, gedurende 10 jaar v.w.b. landmark en fysieke inrichting.	45.000
Totaal duurzame borging (beheer/onderhoud) = per plek per jaar: € 667	**60.000**
Algehele projectcoördinatie (continuering begeleiding en ondersteuning door de projectcoördinator van het Promotie Platform Leudal ad 100 uur a € 95 p/u)	9.500
Totaal projectcoördinatie	**9.500**
Onvoorzien (10%, inflatie en kostenstijging)	**20.000**
Totaal	**280.230**

Co-financiering

De gemeente onderzoekt of voor dit project mogelijke co-financieringsbronnen aangeboord kunnen worden. Eventuele co-financiering wordt in mindering gebracht op de gevraagde inbreng vanuit het Gebiedsfonds Buggenumse Veld.

Bijlagen

a. **Overzicht en samenhang projecten Buggenumse Veld**
b. **Offerte Ron Janssen Erf- en Landschapsverfraaiing dd. 12 december 2023**
c. **Offerte Buro Kloeg, communicatie voor natuur, cultuur en recreatie**

Bijlage a.
Overzicht en samenhang projecten Buggenumse Veld

